

Het kan wél

ook op Schouwen-Duiveland

Verkiezingsprogramma 2026–2030

The logo for the Dutch political party D66, featuring the letters 'D66' in a bold, white, sans-serif font on a green rectangular background.

D66

schouwen-duiveland

Voorwoord

Iedere keer dat ik de afgelopen vier jaar vanuit het gemeentehuis in Zierikzee terugreed naar mijn woonplaats Renesse, werd ik er opnieuw aan herinnerd waarom ik gemeenteraadslid ben geworden. Want hoe lang en pittig de vergadering ook was geweest, ons prachtige Schouwen-Duiveland wist mij altijd weer te raken.

Het strand, de vogels in Plan Tureluur en de levendigheid in de zomer. De frisse lucht, de duisternis en de stilte in de winter. De ondernemers die met Zeeuwse nuchterheid aan hun bedrijf bouwen, de onskent-ons-mentaliteit, waardoor mensen naar elkaar omkijken en al die vrijwilligers, die ervoor zorgen dat dorpen en verenigingen plekken zijn waar je je thuis voelt. Schouwen-Duiveland is een gemeente om trots op te zijn. Een plek waar ik mij voor in wil zetten.

Dat heb ik de afgelopen vier jaar mogen doen in de gemeenteraad, namens D66 Schouwen-Duiveland. Met slechts één zetel, maar gesteund door een ervaren, deskundig en betrokken team dat op de achtergrond meedacht, schreef en luisterde. En dat heeft resultaat opgeleverd: D66 heeft de afgelopen vier jaar veel voor elkaar gekregen.

Voor de bescherming van natuur en erfgoed, en voor kunst en cultuur op het eiland. Voor inwoners die minder kansen hebben en een steuntje in de rug kunnen gebruiken. Voor de fietser en de ov-gebruiker. Voor de jeugd en het onderwijs. En natuurlijk voor de democratie en de kwaliteit van het bestuur: voor een gemeente die beter luistert naar inwoners, zorgvuldig omgaat met belastinggeld en laat zien wat Europese samenwerking oplevert.

Maar er is nog genoeg werk te doen om ervoor te zorgen dat Schouwen-Duiveland een gemeente blijft die meegaat met de toekomst, die datgene koestert wat ons uniek maakt en waarin we iedereen vrij laten, maar niemand laten vallen.

Daarom doet D66 mee aan de gemeenteraadsverkiezingen. Vol energie en motivatie, omdat wij ervan overtuigd zijn dat de optimistische en daadkrachtige visie van D66 hier nodig is. Omdat Schouwen-Duiveland een politiek verdient die uitgaat van dat iets wél kan, in plaats van andersom. En omdat wij simpelweg een heel leuk en ervaren team hebben, dat wordt gedreven door datgene wat we allemaal delen: liefde voor Schouwen-Duiveland.

Wij kijken ernaar uit om ons de komende vier jaar opnieuw voor u en voor Schouwen-Duiveland in te zetten en hopen dat te mogen doen met minimaal drie zetels en een wethouder. Want als het landelijk kan, dan kan het hier ook.

Namens D66 Schouwen-Duiveland,
Jeffrey van Doorenmalen

Inleiding

Dit verkiezingsprogramma is er voor alle inwoners die houden van Schouwen-Duiveland. Die ambitieus, maar ook pragmatisch zijn. Die durven te kiezen voor daadkracht, omdat je soms gewoon moet beginnen. En die hoopvol zijn over de toekomst, vanuit een vertrouwen in de ander.

In de afgelopen jaren is de politiek op Schouwen-Duiveland teveel achterover gaan leunen. Inwoners worden te weinig betrokken bij nieuwe plannen en kwetsbare inwoners zijn te vaak op zichzelf aangewezen. De wooncrisis slaat ook onze gemeente niet over en steeds vaker is het een uitdaging om onze unieke natuur te beschermen en de duisternis en stilte te behouden. Dorpshuizen zijn weinig open, stichtingen en verenigingen hebben het moeilijk en nog te vaak wordt er over, in plaats van met de jeugd gesproken over onderwerpen die voor hen belangrijk zijn. En hoe kan het dat sommige schoolgebouwen anno 2026 nog steeds enkelglas hebben?

Daarom gaat D66 aan de slag. Met durf en daadkracht maken wij ruimte voor vooruitgang:

1 Goed bestuur dat beter luistert

- We gaan voor een overheid die meewerkt: **minder bureaucratie, meer lef**
- We geven **burgers meer inspraak**
- We **investeren in de gemeenschap**, niet in dure adviesbureaus
- We zorgen dat de gemeente burgers en raadsleden **duidelijk informeert**
- We maken zichtbaar dat we een **Europese gemeente** zijn

2 Gezond opgroeien en oud worden

- We realiseren goed onderwijs in duurzaam **vernieuwde schoolgebouwen**
- We leveren een wethouder die zich **inzet voor de jeugd**
- We investeren in cultuur, sport en **gratis zwembles** voor alle inwoners
- We geven **verenigingen meer steun**
- We zorgen voor **toegankelijke dorpshuizen** waar hulp beschikbaar is

3 Groen wonen en ondernemen

- We bouwen **vier nieuwe wijken** met betaalbare woningen voor starters
- We investeren in **veilige fietspaden** en gratis busvervoer in de zomer
- We stimuleren **duurzaam ondernemerschap**
- We zorgen voor balans tussen **toerisme en leefbaarheid**
- We beschermen **natuur, stilte** en duisternis

In de afgelopen vier jaar hebben we laten zien een partij te zijn die dingen voor elkaar krijgt. Zelfs met één zetel. Daarom kiest D66 Schouwen-Duiveland met dit verkiezingsprogramma voor verantwoordelijkheid. Voor een eiland waar we iedereen vrij laten, maar niemand laten vallen.

In de komende vier jaar gaan wij met nog meer energie, motivatie en optimisme aan de slag voor Schouwen-Duiveland. Vanuit de gemeenteraad, maar ook vanuit het college van Burgemeester en Wethouders. Want wij gaan voor **ten minste 3 zetels én 1 wethouder**.

Het kan wél. Ook op Schouwen-Duiveland.

Inhoudsopgave

1. Democratie en bestuur.....	6
• Beter luisteren naar inwoners via zorgvuldige participatieprocessen • Goed omgaan met het geld van de belastingbetaler • In elke kern een 'dorpsconciërge' die voor inwoners klaarstaat	
2. Jeugd, onderwijs en sport.....	11
• Gratis zwemles voor ieder kind • Daadkrachtig de schoolgebouwen vernieuwen • Investeren in uitnodigende sportlocaties- en verenigingen	
3. Wonen.....	15
• Vier nieuwe wijken om te groeien • Leegstand tegengaan door ombouwing en herbestemming • De beste kansen voor starters	
4. Kunst, cultuur en erfgoed.....	18
• Investeren in kunst en cultuur vanuit vertrouwen in de sector • Verbeteren van de toegankelijkheid en zichtbaarheid • Waardig onderhouden en herbestemmen van (leegstaand) erfgoed	
5. Klimaat, water, energie en circulariteit.....	21
• Het beschermen van de Oosterschelde en het Grevelingenmeer • Een slimme en duurzame zoetwaterstrategie • Minder afval en verspilling tegen gaan	
6. Natuur, biodiversiteit en landbouw.....	25
• Beschermen van de duisternis en de stilte • Meer bomen en meer groen op dijken, bermen en akkerranden • Benutten van Europese subsidies en samenwerkingen	
7. Mobiliteit en bereikbaarheid.....	28
• De bus en de 'flex' gratis maken in juli en augustus • Meer ruimte voor goede en veilige fietspaden • Een Midden-Zeelandroute die veilig is en goede doorstroming heeft	
8. Veiligheid en weerbaarheid.....	31
• Veilig voor vrouwen • Dorpshuizen paraat maken voor noodsituaties • Overal binnen 500 meter een AED	
9. Welzijn en zorg.....	34
• Toegankelijke dorpshuizen waar mensen elkaar kunnen ontmoeten • Een regenboogzebrapad en de regenboogvlag op Coming Out Day • Meer woon-zorgcombinaties en vertrouwen in zorg- en hulpverleners	
10. Toerisme en ondernemerschap.....	38
• Geen nieuwe vakantieparken en minder nieuwe B&B's in de kernen • Slapende recreatie- en horecaverGUNningen herverdelen • Geen belastingverhoging voor toeristen en ondernemers	

Hoofdstuk 1

Democratie en bestuur

Democratie en bestuur

Laat iedereen vrij, maar niemand vallen. Daar staat D66 voor, ook op Schouwen-Duiveland. En dat begint bij een betrouwbare overheid die uitnodigt, die luistert en die iedereen betrokken houdt. Niet alleen de inwoners die de weg naar de gemeente al goed kennen, maar ook de 'zachte stem'. De inwoners die minder snel van zich laten horen, maar wel belangen, meningen en goede ideeën hebben. En de inwoners die in stilte het vertrouwen in de overheid verliezen, omdat ze niet gezien en geholpen worden. D66 wil dat de gemeente in de komende vier jaar meer met de 'zachte stem' in verbinding komt, want in een democratische samenleving doet iedereen mee.

Daarom staat een sterke democratie waarin iedereen betrokken wordt én een betrouwbaar bestuur dat naar inwoners luistert, bovenaan de agenda voor D66. Dat vraagt om een ambitieuze inzet op meerdere fronten. Door inwoners beter te betrekken bij de democratie en besluiten die hun leven raken. Door te zorgen dat de gemeente in alle kernen een gezicht krijgt. En door te bouwen aan een kundige en open organisatie die verantwoordelijk omgaat met belastinggeld van onze inwoners, maar ook durft te investeren in de samenleving. Zo kiezen we voor een gemeente die democratischer, betrouwbaar en behulpzaam is.

- Een sterke democratie én een betrouwbare overheid die goed en doordacht beleid maakt, begint bij **zorgvuldige participatieprocessen**. Daarom willen we inwoners actiever uitnodigen en meer invloed geven met bestaande én nieuwe instrumenten, zoals dialoogsessies, betere begeleiding, digitale enquêtes en burgermoties- en amendementen. Hierbij luisteren we niet alleen naar de 'hardste schreeuwers', maar gaan we ook op zoek naar **de 'zachte stem'**. En het participatieproces is pas afgerond wanneer betrokken inwoners persoonlijk zijn geïnformeerd over hoe hun inbreng is verwerkt en waarom er wel of niet iets mee is gedaan.
- Een andere voorwaarde voor een sterke democratie is een deskundige en slagkrachtige gemeenteraad die haar controlerende functie goed uitvoert. Dat vraagt wat ons betreft om betere ondersteuning: heldere stukken van maximaal 10 pagina's en met een aantal uitgewerkte scenario's, een griffie die inwoners actief betreft en een hoger fractiebudget. **Zo versterken we de gemeenteraad** en daarmee de kwaliteit en controle van lokaal beleid. En we houden de functie van gemeenteraadslid toegankelijk en behapbaar voor mensen die bereid zijn om zich in te zetten voor onze democratie.
- Momenteel heeft de gemeente 5 wethouders. Dat vinden wij onnodig en zonde van het geld. Onnodig, omdat in de afgelopen vier jaar is gebleken dat door een gebrek aan ambtelijke capaciteit, de 5e wethouder nauwelijks tot extra resultaat heeft geleid. Zonde van het geld, omdat een extra wethouder duur is. **Wij willen daarom terug naar maximaal 4 wethouders** én het geld dat hiermee vrijkomt investeren we in de jeugd.
- Wij willen **minder dure adviesbureaus en meer kennis in huis**. Door eerst te kijken naar de versterking van het gemeentelijk team met nieuwe ambtenaren of naar de expertise van inwoners

en andere (omringende) gemeenten, kunnen we namelijk veel geld besparen en behouden we de kennis voor een lange termijn. Dat is kostenefficiënter, goed voor de slagkracht van het bestuur en fijn voor inwoners met vragen.

- In de afgelopen jaren zijn er veel ‘onderzoeksvoorstellen’ gedaan, zowel door de gemeenteraad als door het college. Soms terecht, maar vaak genoeg ook vanuit voorzichtigheid. Het gevolg was vaak de inhuur van een duur adviesbureau met als resultaat een pdf-bestand, waar vervolgens weinig mee gebeurde. Daarom zeggen wij: **minder onderzoeken, meer uitproberen**. Bijvoorbeeld met pilots of goede initiatieven van inwoners. Gewoon doen, leren en verbeteren.
- Raadsinformatiebijeenkomsten zijn er om de raad en inwoners te informeren over (ruimtelijke) ontwikkelingen in gebieden op Schouwen-Duiveland. Toch vinden deze bijeenkomsten altijd op het gemeentehuis in Zierikzee plaats. Wij willen de **raadsinformatiebijeenkomsten op de locatie waar het over gaat**. Zo maken we deze bijeenkomsten toegankelijker voor de inwoners die in het gebied wonen.
- D66 hecht veel waarde aan **adviezen van stads- en dorpsraden**. Stads- en dorpsraden spelen een belangrijke rol in de leefbaarheid en het betrekken van inwoners. We ondersteunen ze met een ruimhartig budget en vertrouwen erop dat ze zich actief blijven inzetten voor een breed mandaat en voor de vertegenwoordiging van de ‘zachte stem’.
- De gemeente Schouwen-Duiveland maakt als het aan D66 ligt **de agenda’s van de wethouders, de burgemeester en de gemeentesecretaris openbaar** voor wat betreft afspraken met externen. Zo wordt duidelijk welke belangen aan tafel zitten. Dat draagt bij aan de transparantie van het lokaal bestuur en het draagvlak voor de besluiten.
- Belangrijke diensten voor onze inwoners worden georganiseerd met andere gemeenten in zogenoemde gemeenschappelijke regelingen. Bijvoorbeeld de GGD, de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) en de Veiligheidsregio. Er gaat veel belastinggeld naar deze regelingen, terwijl deze momenteel enkel gecontroleerd worden door de wethouder. Daarom willen wij een **sterkere democratische controle op deze gemeenschappelijke regelingen**. Dit doen we per regeling met **een raadsadviescommissie** waarin een aantal gemeenteraadsleden uit Schouwen-Duiveland vertegenwoordigd zijn. Dit is niet alleen democratischer, maar helpt ook grip te houden op de kwaliteit en financiën.
- We pleiten voor **een eerlijker belastingstelsel** waarbij alleenverdieners in verhouding niet structureel meer betalen dan tweeverdieners. Bijvoorbeeld in het geval van de afvalstoffenheffing. Zo zorgen we voor een rechtvaardige verdeling van de lasten en helpen we de starter die zijn leven aan het opbouwen is.
- Schouwen-Duiveland is een rijke gemeente. En omdat de gemeentekas wat ons betreft geen spaarpot is, willen we **fors investeren in dingen die goed zijn voor de samenleving**. Zoals de dorpsconciërges, die dicht bij de inwoners staan (zie volgende bullet). Dat doen we vanuit de overtuiging dat deze investeringen zich terugverdienen in gelukkige en gezonde inwoners.

Tegelijkertijd staan wij ook voor **degelijk financieel beleid waarbij we zorgvuldig omgaan met het geld van de belastingbetaler**. Dat kan wat ons betreft door strenger te zijn op onnodige uitgaven, zoals de inhuur van adviesbureaus, dure onderzoeken en de 5e wethouder. **Zonder dat de belasting voor inwoners hoger wordt** en we bezuinigen op de kwaliteit van gemeentelijk beleid, steken we meer geld van de belastingbetaler terug in dingen waar zij direct van profiteren.

- Wij staan voor een gemeente die oog heeft voor inwoners en hen helpt wanneer dat nodig is. Zo kunnen zorgen vroeg worden gesignaleerd en problemen worden voorkomen. Het beeld dat ons daarbij inspireert is dat van de conciërge op school: iemand die niet alleen de boel netjes houdt, maar ook klaarstaat om een fiets te repareren of een luisterend oor te bieden. Diezelfde ‘ons-kent-ons’-mentaliteit past bij de schaal van ons eiland. Daarom willen wij **in elke kern een dorpsconciërge**: een fulltime kracht die nauw samenwerkt met de stads- en dorpsraden en die dagelijks de schakel vormt tussen inwoners en de gemeente. Of het nu gaat om hulp bij gemeentelijke post, het organiseren van activiteiten of het beheren van het dorpshuis; de dorpsconciërge is er voor iedereen.
- Het is goed te zien dat onze gemeente al veel doet aan eenvoudig taalgebruik en duidelijke communicatie. Maar er is nog altijd een grote groep mensen die moeite heeft met lezen en schrijven. Om hen te ondersteunen bij het gebruik van (financiële) regelingen is een actiever benader-beleid nodig om te **zorgen dat inwoners hulp krijgen als ze dat nodig hebben**. Wij zien hierin een rol weggelegd voor de dorpsconciërges, die overdag in de dorpshuizen aanwezig zijn om mensen te helpen met raad en daad, of contact op te nemen met de juiste persoon of instantie.
- Naar het voorbeeld van de gemeente Arnhem doen we **een proef met een terugzendservice** die inwoners kunnen gebruiken als zij een bericht of brief van de gemeente niet duidelijk vinden.
- Democratie leer je door eraan mee te doen. Daarom zorgen we dat **iedere basisschoolleerling een keer op bezoek bij de gemeenteraad** kan komen. Ook organiseren we jaarlijks **een kindervragenuur** in de gemeenteraad, waarin kinderen zelf vragen kunnen stellen aan de burgemeester en wethouders. Zo maken we de lokale politiek leuk, tastbaar en herkenbaar voor de nieuwe generatie.
- De lokale media zijn onmisbaar voor de democratie op Schouwen-Duiveland. En omdat je wat D66 betreft niet vroeg genoeg kennis kunt maken met journalistiek en het lezen van betrouwbaar nieuws, willen wij dat **iedere basisschool een krantenabonnement** krijgt, bijvoorbeeld op de PZC, en dat op elke basisschool een Wereldregio-afhaalpunt komt.
- **Wij kijken over de dijken heen**. Schouwen-Duiveland staat niet op zichzelf en veel uitdagingen vragen om samenwerking met buurgemeenten, de provincie en zelfs Europa. Of het nu gaat om de Oosterschelde, de bereikbaarheid van Schouwen-Duiveland, of de zoetwaterstrategie. Daarom werken wij nauw samen met onze collega-D66'ers in andere gemeenteraden, de Provinciale Staten, de Tweede Kamer, de Eerste Kamer en het Europees Parlement.
- Schouwen-Duiveland is een Europese gemeente. Duizenden Europeanen genieten jaarlijks van onze stranden en leveren hiermee een belangrijke bijdrage aan onze economie. Daarnaast kan de

gemeente extra projecten realiseren dankzij subsidies vanuit de Europese Unie. En ook voor inwoners op Schouwen-Duiveland is de Europese Unie onze basis voor veiligheid en welvaart, zeker gezien de internationale ontwikkelingen. Daarom voeren we naast de Schouwse-, de Zeeuwse- (en de Nederlandse- bij speciale gelegenheden) de **Europese vlag standaard in de mast** bij het gemeentehuis en mag een straat, laan, plein of weg die naar Europa is vernoemd in onze gemeente niet ontbreken.

Hoofdstuk 2

Jeugd, onderwijs en sport

Jeugd, onderwijs en sport

De jeugd is de toekomst van Schouwen-Duiveland maar wordt nog te vaak te weinig gehoord. D66 wil dat veranderen. Wij zetten kinderen en jongeren op één. Door hen de ruimte geven om mee te praten, om mee te doen en door hun zorgen en ideeën serieus te nemen. Want alleen door de jeugd een stem te geven, bouwen we aan een toekomst die ook echt van hen is.

Die toekomst begint bij goed onderwijs. Als onderwijspartij strijdt D66 voor het beste onderwijs voor iedereen, want goed onderwijs is de sleutel tot kansengelijkheid. Juist voor de kinderen die dat het hardst nodig hebben. Daarom investeren wij in goede schoolgebouwen, ademruimte voor leerkrachten en een rijke schooldag voor alle leerlingen. Want ieder kind verdient de kans om zich breed te ontwikkelen.

Dat geldt ook voor de toegang tot sport en het verenigingsleven. En niet alleen voor kinderen, maar voor iedereen. Sport verbindt, geeft zelfvertrouwen en zorgt voor fysieke en mentale gezondheid. Want bij verenigingen wordt niet alleen getraind, maar ontstaan ook vriendschappen voor het leven. Daarom steunt D66 onze fantastische sportverenigingen en investeren we in goede en toegankelijke sportfaciliteiten. En we zorgen ervoor dat iedereen kan meedoen; ongeacht achtergrond of inkomen. Zo bouwen we aan een vitale, eerlijke en toekomstgerichte samenleving.

- Wij willen **een wethouder voor Jeugdzaken**. Door één van de vier wethouders verantwoordelijk te maken voor de portefeuille Jeugdzaken, worden de belangen en de stem van jongeren structureel en beter vertegenwoordigd. Zo kunnen we alles wat de jeugd nodig heeft, zoals zorg, gezondheid, veiligheid, onderwijs en geluk, in samenhang verbeteren.
- We geven de jeugd niet alleen een stem, maar ook een podium. Want hun ideeën, dromen en energie zijn de motor voor verandering. Dit doen we met middelen die bij hen passen (prijsvragen, 'Pizza & Politiek'-avonden) en met ambitieuze en serieuze verwachtingen: **we maken ieder jaar een droom waar**.
- Wij geloven dat een gelukkige, sociale en democratische jeugd begint met de ruimte om elkaar te ontmoeten, jezelf te ontwikkelen, gehoord én uitgedaagd te worden. Daarom investeren wij in **een breed en toegankelijk aanbod aan ontmoetingsplekken**. Van levendige dorpshuizen tot een bruisend verenigingsleven en diverse activiteiten onder leiding van jongeren- en jeugdwerkers.
- D66 vindt de jongeren- en jeugdwerkers heel belangrijk. Daarom willen wij dat de gemeente een campagne start om **de bekendheid van jongeren- en jeugdwerkers te vergroten** onder de inwoners. Zo weten ouders, onderwijspersoneel en jongeren beter bij wie ze terecht kunnen met vragen, activiteiten en ondersteuning bij een gelukkig en gezond opgroeien op Schouwen-Duiveland.
- Voor de leerlingen uit de kleine kernen willen we **de schoolbus** verder uitbreiden. Dat maakt het aantrekkelijker voor starters om in de dorpen te wonen en houdt de dorpen levendig, zoals

Zonnemaire laat zien.

- Voor studenten van Scalda of de Hogeschool Zeeland maken we ons hard voor **een studentenbus**. Zo maken we het aantrekkelijker voor jongeren op Schouwen-Duiveland om in Zeeland te studeren.
- Met het verdwijnen van de nachtbus buiten het seizoen, is er een faciliteit voor jongeren verdwenen. Daarom brengen we op de zaterdagavonden in de herfst- en wintermaanden **de nachtbus** terug. Zo maken we het mogelijk voor de Schouwse Jeugd om in de weekenden uit te gaan en bovendien is de nachtbus veiliger, duurzamer en gezelliger.
- Of je kunt zwemmen, mag niet afhankelijk zijn van het inkomen van je ouders. Zeker niet in een gemeente die omgeven is door water. Daarom willen we dat alle kinderen op Schouwen-Duiveland **gratis zwemles** kunnen krijgen (een A- en B-diploma).
- **Ieder kind moet veilig naar school kunnen fietsen**. We verbeteren daarom de verkeersstromen rondom scholen en sturen bij de betreffende wegbheerder aan op het duidelijker scheiden van de wegvakken voor het auto- en fietsverkeer in de polder.
- **Geen lekke schoolgebouwen meer**. De belangen van leerlingen staan wat ons betreft boven de belangen van de gemeente. Als een schoolbestuur het nalaat om een schoolgebouw te onderhouden, kan het niet zo zijn dat onderwijspersoneel en leerlingen daar de dupe van worden. Daarom nemen we als gemeente te allen tijde verantwoordelijkheid voor een oplossing, ook als dat niet onze taak is.
- Al te lang wordt er gediscussieerd over de toekomst van de schoolgebouwen op Schouwen-Duiveland. Nu is er een nieuw huisvestingsplan met als doel de impasse te doorbreken. Als het aan ons ligt worden in de komende 4 jaar alle plannen voor **de vernieuwing van de basisscholen in gang gezet**. Want in lijn met het landelijke deltaplan van D66 voor het renoveren of nieuw bouwen van schoolgebouwen, is ook voor D66 Schouwen-Duiveland onderwijshuisvesting topprioriteit.
- We gaan door met het **vergroenen van de schoolpleinen** op Schouwen-Duiveland. Daarbij vinden we het belangrijk dat er niet overal aangeharkte grasveldjes komen, maar dat er ook in de vergroening ruimte komt voor 'stoer spelen'; klimmen, klauteren en ravotten.
- Niet al het geld voor onderwijs komt rechtstreeks in de klas terecht. Daarom willen wij voor elke basisschool **een laagdrempelige subsidiemogelijkheid voor de inzet van vakleerkrachten**, bijvoorbeeld voor kunst-, natuur-, burgerschaps- of bewegingsonderwijs. Zo krijgen leerlingen aanvullend les van een vakleerkracht en geven we ademruimte aan de hardwerkende groepsleerkracht.
- De Rijke Schooldag via BloeiSD is een mooi project, maar bereikt momenteel onvoldoende de jongeren voor wie dit is bedoeld, namelijk de kinderen met een kansenachterstand die weinig in aanraking komen met sport, kunst en andere verrijkende vakken. We gaan dan ook door met de Rijke Schooldag via BloeiSD, maar met **meer aandacht voor kansengelijkheid**. Oftewel, voor het

bereiken van de kinderen die het meest gebaat zijn bij deelname aan BloeiSD-activiteiten. Daarnaast maken we het ook voor kinderen van Oekraïense ontheemden en inwoners van de noodopvang (beter) mogelijk om deel te nemen.

- Een voorwaarde voor kansengelijkheid is de beheersing van de Nederlandse taal. Daarom vinden wij het belangrijk dat **elk kind op Schouwen-Duiveland de Nederlandse taal beheerst**. We faciliteren daarom de middelen die scholen nodig hebben om kinderen die de Nederlandse taal niet voldoende beheersen, te voorzien van extra onderwijs.
- **We maken werk van een mbo- of hbo-opleiding op Schouwen-Duiveland.** Bijvoorbeeld op het gebied van natuur-, toerisme-, watersport- of kustbescherming; daarvoor is onze gemeente de 'place to be'. Een lokale opleiding is goed voor de economie, voor de bruisendheid en voor het vestigingsklimaat van Schouwen-Duiveland.
- De sportverenigingen zijn niet alleen een gezonde uitlaatklep, maar ook een sociaal vangnet, zeker voor jongeren. Wij geloven dat een gemeente die investeert in een sterk verenigingsleven kan rekenen op een jeugd die niet alleen gezonder, maar ook gelukkiger is. Daarom geven wij **jaarlijks een cursus-cadeaubon aan iedere sportvereniging**. Bijvoorbeeld voor een EHBO-cursus voor trainers en vrijwilligers of een toffe clinic of masterclass voor de leden.
- Een grote kostenpost voor sportverenigingen is de zaalhuur. Deze worden logischerwijs doorberekend in de contributie, waardoor die hoger wordt en verenigingen minder toegankelijk worden. Waar de gemeente zelf verhuurder is, willen wij de **zaalhuren verlagen**. Op locaties waar een verlaging niet mogelijk is, willen we verenigingen steunen door afspraken met ondernemers te maken en subsidies te verhogen, zodat sportcontributies goedkoper kunnen worden.
- Sporten moet laagdrempelig en overal dichtbij kunnen. Daarom willen wij dat er **in iedere kern een multifunctioneel buitensportveld** komt. Hier kunnen kinderen en jongeren (gratis) samen bewegen, spelen en elkaar ontmoeten.
- We zorgen voor **inclusieve en goed onderhouden speeltuinen**. We renoveren versleten speeltuinen en maken van de gelegenheid gebruik om deze stoerder en inclusiever te maken. Stoerder, zodat er meer ruimte is voor klimmen, klauteren en ravotten. Inclusiever, zodat je ook naar de speeltuin kunt als je een beperking hebt.
- Voor volwassenen maken we ruimte voor buitenactiviteiten middels **verlichte openbare sportplaatsen- en hardlooptrajecten**. Want iedereen moet met een veilig en vrij gevoel kunnen sporten, met goede faciliteiten.

Hoofdstuk 3

Wonen

Wonen

De woningnood is één van de grootste uitdagingen van deze tijd – ook op Schouwen-Duiveland. Steeds meer mensen vinden geen passende woning: starters komen nauwelijks aan een huis, voor mensen in acute noodsituaties zijn er geen tijdelijke oplossingen en wie in de kern wil blijven waar hij of zij sociale binding heeft, loopt vaak vast. Dit zet onze leefbaarheid en toekomst onder druk.

D66 kiest daarom voor concrete acties om deze uitdagingen aan te pakken. We zetten in op vier nieuwbouwprojecten en we stimuleren ombouwing en herbestemming om het woningaanbod te vergroten. We maken slimme afspraken om starters een betere kans op een huis te geven. En we helpen mensen in acute noodsituaties door tijdelijk wonen op een vakantiepark mogelijk te maken. Zo zorgen we ervoor dat mensen met een hart voor onze gemeente een toekomst kunnen opbouwen op ons prachtige Schouwen-Duiveland.

- Lege winkelpanden en andere leegstaande gebouwen bieden kansen voor extra woonruimte. Daarom willen wij **ombouwing en herbestemming stimuleren**. Concrete herbestemmingsprojecten zijn het politiebureau en het voormalig PTT/KPN-gebouw in Zierikzee. We zetten in om in onderhandeling met de provincie Zeeland de verplichte bijdrage aan het transitiefonds af te schaffen.
- We zetten in op meer en sneller bouwen en kiezen daarom voor **focus op vier grotere nieuwbouwprojecten** (50 of meer woningen). Op goed bereikbare locaties, betaalbaar voor starters en met behoud van natuur. Zo dragen we bij aan de woningvoorraad op Schouwen-Duiveland, naast onze inzet op het ombouwen, herbestemmen en het tegengaan van leegstand.
- Gezinswoningen zijn er voldoende op Schouwen-Duiveland, alleen wonen daar lang niet altijd gezinnen in. Een oplossing voor de krapte op de woningmarkt in onze gemeente is het (om)bouwen van **woningen die geschikt zijn voor huishoudens van één of twee personen**. Daarom bouwen we slimme woningen die voor iedereen geschikt kunnen zijn; alleenstaande starters of gepensioneerde echtparen.
- Als je door een scheiding of een andere noodsituatie dringend een woning nodig hebt, dan kan tijdelijk wonen op een vakantiepark een welkome oplossing zijn. Naar het voorbeeld van de gemeente Goeree-Overflakkee willen wij **tijdelijk wonen op vakantieparken mogelijk maken op een manier die ook goed te handhaven is**. Onder voorwaarden en alléén als de eigenaar/het bestuur van het vakantiepark daar ook geen bezwaar tegen heeft. Ook willen wij het voor ondernemers mogelijk maken om hun werknemers tijdelijk op het eigen terrein in een vakantiewoning te huisvesten.
- De hoge huizenprijzen maken het voor starters haast onmogelijk om een woning te kopen. Daarom strijden wij voor **meer kansen voor starters**. Met Zeeuwlân en projectontwikkelaars maken we afspraken die starters sneller aan een woning helpen. Met een actief grondbeleid en met afspraken

met projectontwikkelaars waarbij we als gemeente sturen op wat er gebouwd wordt. En met voorrangsregelingen en de inzet van instrumenten om ervoor te zorgen dat vrijkomende woningen ook weer tegen een bereikbare prijs voor starters beschikbaar blijven.

- Sommige woningzoekenden op Schouwen-Duiveland hebben al een sociale binding met een kern. Voor anderen maakt het echter niet uit waar ze terecht kunnen. Daarom maken we het door middel van afspraken met Zeeuwsland beter mogelijk voor starters en andere acute woningzoekenden om **een (huur)woning te vinden in de kern waar je bent opgegroeid** of al een sociale binding mee hebt.
- Veel van de jongeren die zijn uitgevlogen voor hun studie hebben nog een binding met Schouwen-Duiveland. Ze hebben hier familie of zijn nog actief bij de lokale sportvereniging. Wat zou het mooi zijn als zij permanent terugkeren! Daarom geven wij **iedere Terugkeer-Zeeuw- en 'Wannabe'-Zeeuw tot 35 een verhuisvoucher** die kan worden besteed bij lokale ondernemers.
- D66 wil het voor de 'pechgeneratie' aantrekkelijker maken om te wonen op Schouwen-Duiveland. **Daarom nemen we een deel van de studieschuld van starters over, tegen een renteloze aflossingsperiode van 35 jaar.** Dat is gunstiger dan de voorwaarden van DUO.
- In plaats van deze te dwarsbomen, **moedigt de gemeente innovatieve en duurzame wooninitiatieven van inwoners aan.** Hierbij staat maatwerk centraal, in plaats van een standaard 'nee' uit angst voor precedentwerking. Uitbreidingslocaties die door de gemeente zijn aangekocht maar nog niet kunnen worden bebouwd – zoals aan de noordkant van Zierikzee – geven we in bruikleen voor tijdelijke en flexibele woonvormen. Zoals voor het plaatsen van Tiny Houses.
- We geven alle ruimte aan mantelzorgers om **een mantelzorgwoning** in de tuin te plaatsen.

Hoofdstuk 4

Kunst, cultuur en erfgoed

Kunst, cultuur en erfgoed

Schouwen-Duiveland floreert op het gebied van kunst, cultuur en erfgoed. Al die muziekverenigingen, theater- en filmavonden, festivals en dorps- en stadsgezichten - het is iets om trots op te zijn en het is bovendien een en al te danken aan de inzet en passie van onze inwoners. Zij verdienen de steun van de gemeente.

D66 wil daar echt werk van maken. Wij willen al die kunstenaars, vrijwilligers, verenigingen en stichtingen die onze gemeente kleur en betekenis geven, ondersteunen en versterken. We zetten daarom in op meer kwaliteit en zichtbaarheid van het culturele aanbod, zodat nog meer mensen ervan kunnen genieten. We investeren in creatieve, toegankelijke broedplaatsen en we steunen stichtingen en verenigingen die het culturele leven dragen. En door goed en waar nodig herbestemming, zorgen we dat monumenten en cultuurhistorische waarden behouden blijven. Zo garanderen we dat ook toekomstige generaties kunnen genieten van de culturele en historische rijkdom van Schouwen-Duiveland.

- Schouwen-Duiveland had lang geen visie op cultuur. Althans, de inwoners wel, maar het bestuur niet. Dat is nu wel zo; er is een cultuurvisie. In de komende 4 jaar willen we met vertrouwen in de kunst- en cultuursector en **op ambitieuze wijze de cultuurnota uitvoeren**.
- Hierbij constateren we dat de sector niet alleen gebaat is bij investeringen in de creatieve ontwikkeling van het uiteindelijke product (de voorstelling, het festival, de streekmarkt, etc.), maar juist ook bij goede faciliteiten en professionele communicatie (goed onderhouden gebouwen, programmaboekjes, etc.). **De toegankelijkheid en zichtbaarheid zijn cruciale randvoorwaarden** en verdienen een ruimhartig, geoormerkt budget.
- Wat ons betreft is het belangrijkste onderdeel daarvan dat de gemeente de sector helpt om het aanbod duidelijker, beter en via **één gezamenlijke kalender** in de publiciteit te brengen. Want als je de sector vraagt waar het uiteindelijk om te doen is, dan is het antwoord duidelijk: een enthousiast, geïnspireerd of geraakt publiek.
- De Schouwse kunst- en cultuursector is sterk en zelfstandig. Een cultuurnota is van belang, maar de echte waardering en voldoening wordt gehaald uit iets dat minstens zo belangrijk is: komen kijken, luisteren, beleven. En omdat het bestuur een voorbeeldfunctie heeft, willen wij dat **iedere wethouder ieder kwartaal naar een uitvoering, tentoonstelling of workshop** gaat. En laten wij dat als gemeenteraadsleden ook doen.
- Net zoals aan sportverenigingen geven we **jaarlijks een cursus-cadeaubon aan iedere muziek-, theater, of andere kunst- en cultuurgerelateerde stichting of vereniging**. Bijvoorbeeld een EHBO-cursus voor vrijwilligers of een toffe masterclass voor leden. Omdat we geloven dat een sterk verenigingsleven en een breed kunst- en culturaanbod waar je laagdrempelig aan deel kunt nemen, onze samenleving gelukkiger maakt.

- Een drempel voor kleine gezelschappen en jonge makers is de huur van een locatie. Hierdoor wordt er gerepeteerd in basisscholen of gymlokalen, terwijl er prachtige theaterfaciliteiten zijn. **We subsidiëren daarom (jonge) makers en gezelschappen met maak- en repetitieruimte**, door dorpshuizen gratis beschikbaar te stellen. Daarnaast ondersteunen we initiatieven uit de samenleving in hun ambitie om een toegankelijke culturele broedplaats te worden.
- We zijn trots dat Schouwen-Duiveland met **Brogum, een volwaardig poppodium** krijgt. In de komende vier jaar blijven we de initiatiefnemers ondersteunen om deze professionele droom te realiseren en denken we met hen na over hoe we tegelijkertijd het karakter van Brogum als toegankelijk, cultureel en sociaal trefpunt kunnen behouden en verder uitbouwen.
- **Muziekonderwijs is ontzettend belangrijk** voor D66. In de klas, in de vrije tijd, maar vooral ook binnen **de muziekverenigingen**, die van grote cultureel-historische waarde zijn voor Schouwen-Duiveland en nog altijd fungeren als belangrijke, sociale ontmoetingsplekken. Muzieklessen moeten wat D66 betreft betaalbaar zijn, in een sterke verbinding met de muziekverenigingen staan en dichtbij huis plaats kunnen vinden, bij voorkeur in hetzelfde dorp. Daarnaast moeten scholen op het eiland laagdrempelig en betaalbaar muzieklessen en projecten kunnen boeken. In de komende periode zullen wij ons daarom inzetten voor een Muziekschool-structuur die beter past bij het maatwerk dat Schouwen-Duiveland nodig heeft.
- Wij willen **meer kunst in de openbare ruimte**. Dat maakt ons eiland nog mooier en bovendien is er in onze natuur en erfgoed meer dan genoeg inspiratie te vinden. Hierbij vinden we het belangrijk dat kunst niet wordt gecensureerd, zoals in de vorige raadsperiode is gebeurd met een tentoonstelling in het gemeentehuis.
- Op Schouwen-Duiveland worden de verschillende borden en kleinere cultuurhistorische elementen die iets vertellen over erfgoed of natuur, niet altijd goed onderhouden. Borden zijn vies of versleten en dat is zonde, want ons eiland is prachtig en verdient het om voorzien te worden van boeiende informatie. Daarom willen wij **structureel onderhoud van verwijsborden, aanwijzingsborden en informatieborden**. In ieder geval jaarlijks, voorafgaand aan het toeristenseizoen.
- Veel erfgoed staat leeg. Grote gebouwen, zoals boerenschuren of kerken die niet meer de functie van gebedshuis hebben, verloederen en wachten op herbestemming. Wij willen **leegstaand erfgoed waardig herbestemmen**. Bijvoorbeeld tot openbare huiskamer, ontmoetings- en/of werkplek of woning. Hierbij is een voorwaarde dat de (cultuurhistorische en educatieve) erfgoedfunctie en de stads- en dorpsgezichten beschermd blijven. Bij particuliere bezitters van erfgoed die willen verbouwen, letten we hier extra goed op. Zo geven we daadkrachtig én met veel zorg uitvoering aan de breed gedragen erfgoedvisie.

Hoofdstuk 5

Klimaat, water, energie en circulariteit

Klimaat, water, energie en circulariteit

Schouwen-Duiveland heeft alles in zich om een voorloper te zijn op het gebied van klimaat, water, energie en circulariteit. Dat is niet alleen een kans, maar ook een noodzaak. Willen we onze gemeente leefbaar, klimaatneutraal en toekomstbestendig houden, dan moeten we nu handelen.

D66 kiest daarom voor een koers waarin bescherming en vernieuwing hand in hand gaan. In samenwerking met andere bestuurslagen beschermen we onze kust en dijken, zodat onze inwoners veilig blijven wonen, werken en recreëren. We helpen ondernemers en inwoners in de overstap naar duurzame energie, zodat de energietransitie haalbaar en betaalbaar wordt. En we benutten de nieuwste innovaties om het groeiende tekort aan zoetwater aan te pakken, of die op een andere manier een duurzame energietransitie stimuleren.

Dat doen we met trots en zorg voor wat ons eiland zo bijzonder maakt: de Oosterschelde, het Grevelingenmeer en de rijke natuur. En met vertrouwen in de innovatiekracht en samenwerking van inwoners en ondernemers. Zo maken we van Schouwen-Duiveland een voorbeeld van duurzame vooruitgang: sterk, veerkrachtig en klaar voor de toekomst.

- D66 kiest voor een toekomst waarin we veilig, duurzaam en voorbereid zijn op klimaatverandering. We werken samen met Europa, het Rijk, de Provincie, het waterschap en omliggende gemeenten om **de eerste klimaatbestendige Delta ter wereld** te worden. Dat betekent investeren in innovatieve kustbescherming en duurzame energie.
- De strijd met het water zit in onze genen. En de innovatieve oplossingen daarvoor ook. Daarom bouwen we samen met de natuur aan **nieuwe vormen van kustbescherming** om ons veilig en voorbereid te houden op de stijging van de zeespiegel en om de stranden aan de Brouwersdam – waar vele bezoekers van genieten – op peil te houden.
- De Watersnoodramp heeft diepe sporen achtergelaten op ons eiland. In het landschap, in onze strijdlust om samen te leven met het water en vooral ook emotioneel. Het is deel van onze geschiedenis en onze identiteit. Daarom vinden wij het belangrijk dat **iedere basisschoolleerling een keer naar het Watersnoodmuseum** blijft gaan; een museum dat niet alleen over ons verleden, maar ook over onze toekomst gaat.
- D66 beschermt de Oosterschelde. Of het nou gaat om het verbeteren van de waterkwaliteit of om educatie over dit prachtige natuurgebied. Door vervuiling vanuit de havens tegen te gaan en door ons te verzetten tegen bezuinigingen vanuit het Rijk en deze financiële gaten indien nodig zelf te dichten. Want **de Oosterschelde is onze trots**.
- Boven water floreert de natuur, maar onderwater is het ecosysteem van zorgelijke kwaliteit; de huidige staat van het Grevelingenmeer vraagt om actie. Daarom gaan wij ons hard maken voor **het verbeteren van de waterkwaliteit van het Grevelingenmeer**. Dat betekent dat er op termijn een

extra doorlaat in de Brouwersdam komt. Dit doen we samen met D66-Goeree Overflakkee, D66-Zeeland, de D66-Tweede Kamerfractie, de D66-fractie in het Europees Parlement, Staatsbosbeheer en het waterschap, want goede samenwerking hierin is cruciaal.

- De beschikbaarheid van zoet water wordt in de toekomst een probleem. Daarom kiezen wij voor **een slimme en duurzame zoetwaterstrategie**. Ons uitgangspunt hierbij is: water bufferen, vasthouden en hergebruik in plaats van afvoeren. Dat geldt niet alleen voor de gemeente, maar ook voor inwoners en ondernemers. Agrariërs die willen innoveren ondersteunen we via het Living Lab Zoet Water en met de aanleg van ruimtelijk goed ingepaste regenbassins, zodat regen beter wordt opgevangen en benut. Bij nieuwbouw dient grijs water te worden benut middels opvang in ondergrondse waterbasins (2m³ per huishouden). Burgers stimuleren we met regentonnen en de aanleg van wadi's. En met recreatieondernemers in de Westhoek werken we aan een afvalwaterzuiveringsinstallatie zodat grijs water (zoals douche- en afwaswater) kan worden gerecycled. Zo gaan we zuiniger om met kostbaar drinkwater, kunnen we agrariërs en burgers helpen en worden we meer circulair.
- D66 stimuleert **klimaatneutraal wonen en bouwen** middels natuurvriendelijke en Co2 besparende middelen en houtbouw.
- Tijdens de afgelopen raadsperiode zagen we dat het plan voor een zonnepark in Ellemeet terecht op weerstand stuitte van inwoners. Net als vier jaar geleden, blijven wij de energieladder volgen: **eerst daken benutten voor zonnepanelen**, voordat we nieuwe zonneparken overwegen. Zo beschermen we het weidse polderlandschap dat ons zoveel waard is.
- Het Energiehuis in Zierikzee is belangrijk als centraal informatiepunt voor inwoners en bedrijven. Medewerkers daar kunnen helpen bij isolatie, zonnepanelen, waterbeheer en advies over klimaatadaptatie als hittestress, droogte en wateroverlast geven. Daarom willen wij **de functie en zichtbaarheid van het Energiehuis versterken**.
- In de komende vier jaar stimuleren wij een ambitieuze uitvoering van de vastgestelde Energieagenda waarmee we toewerken naar een energieneutraal Schouwen-Duiveland in 2040. In aanvulling op deze agenda maken wij het voor inwoners mogelijk om **de laadkabel met een kabelmat- of goot over de stoep** te leggen. Dat is nu nog verboden op Schouwen-Duiveland. Zo maken we het mogelijk dat inwoners hun elektrische auto kunnen opladen met zelf opgewekte stroom én dragen we bij aan het verminderen van netcongestie zonder dat het de gemeente geld kost.
- Bij de milieustraat in Zierikzee wordt wekelijks ontzettend veel weggegooid. Meestal gaat dit om niet-herbruikbaar afval, maar vaak worden er ook spullen of materialen gedumpt die nog van prima kwaliteit zijn. Daarom willen wij bij **de milieustraat in Zierikzee een voorsortering**: een breng- en afhaalplek voor herbruikbare spullen en materialen. Hier worden herbruikbare spullen en materialen gescheiden van niet-herbruikbaar afval. Zo stimuleren we circulariteit, want grote kans dat je hier die ene plank voor je schuur vindt, zodat je niet naar de bouwmarkt hoeft.

- Veel inwoners willen geen huis-aan-huis reclame, maar hebben geen nee-nee sticker. Hierdoor belanden stapels papier ongeopend in de prullenbak. Daarom willen wij dat de gemeente **de ja-ja sticker** introduceert. Hiermee draaien we het om: enkel de brievenbussen met een ja-ja sticker ontvangen de huis-aan-huis reclame. Dit is een succesvol gebleken oplossing die wel 11 kilo afval per inwoner kan schelen.

Hoofdstuk 6

Natuur, biodiversiteit en landbouw

Natuur, biodiversiteit en landbouw

Iedereen – jong en oud, inwoner of toerist – geniet van de natuur op Schouwen-Duiveland. De ongerepte kustlijn, de Zeepedünen, de kreken en inlagen, Plan Tureluur en de akkers; stuk voor stuk maken ze ons eiland uniek. Die rijkdom moeten we koesteren en beschermen. Daarom zet D66 zich in voor een nog groener Schouwen-Duiveland. We planten bomen, bloemen en struiken, we versterken de leefruimte voor vogels en insecten en we beschermen de kustlijn.

Daarnaast betekent beschermen meer dan zorgen voor bomen en planten. Ook stilte, rust en duisternis horen wat D66 betreft bij de natuurbeleving op Schouwen-Duiveland. Het eiland moet een plek blijven waar je de sterrenhemel ziet en de zee en vogels hoort – zonder storende licht- of geluidsvervuiling. Zo behouden we de schoonheid, biodiversiteit en unieke natuurbeleving die ons eiland zo bijzonder maken.

- D66 beschermt onze **onaangetaste kustlijn**: geen slaap-strandhuisjes, hoogbouw of andere ongebreidelde ontwikkelingen.
- De geweldige natuurbeleving op Schouwen-Duiveland danken we niet alleen aan het water en de weidsheid, maar ook aan de stilte en de duisternis in de avonduren. D66 beschermt op Schouwen-Duiveland **de duisternis en de stilte**. Met strengere regels tegen licht- en geluidsoverlast zorgen we dat rust en natuur behouden blijven.
- D66 wil een gezond woon- en leefklimaat bevorderen. Veel inwoners ervaren geluidsoverlast van bijvoorbeeld warmtepompen, airco's of industriegeluid. Vooral laagfrequent geluid en trillingen kunnen over grote afstand voor hinder en zelfs ernstige gezondheidsklachten zorgen. Daarom willen wij dat de gemeente strenger toeziet op de naleving van de geluidsnormen (30 dB(A) 's nachts, 35 dB(A) 's avonds en 40 dB(A) overdag) en **maatregelen tegen overlast van laagfrequent geluid en trillingen** opneemt. Ook moeten bestemmingsplannen worden aangepast zodat woningen beter worden beschermd. Zo zorgen we voor rust in de wijk en een gezondere leefomgeving.
- **We gaan meer bomen planten**. Dat doen we vooral langs de fietspaden bij de N-wegen. Zo dragen we bij aan de opvang van CO₂ en zorgen we voor extra verkoeling en beschutting.
- We starten met de aanleg van zogenaamde **'kwetterbosjes' in de kernen**, naar een idee van de gemeente Middelburg. Dit zijn dichte, struikachtige bosjes met inheemse struiken en bomen met veel bessen, waar vogels beschutting en voedsel kunnen vinden. Dit is goed voor de biodiversiteit en voor de insecten en vogels.
- Wij ondersteunen boeren bij de ontwikkeling van groene en bloemrijke akkerranden en werken met de gemeente en het waterschap aan het zaaien van bloemen op dijken en bermen. Met **het vergroenen van akkerranden, dijken en bermen** vangen we CO₂ op, geven we ruimte aan dieren en bestuivende insecten, versterken we biodiversiteit en houden we de grond koel en gezond.

- Veel kleine wilde dieren en insecten op het eiland moeten vaak een gevaarlijke oversteek maken waarbij ze worden aangereden. Met maatregelen gericht op bewustwording en risicoplekken zetten we in op het voorkomen van ongelukken. Zo beschermen we de **kleine dieren en insecten** beter en kan het groen op het eiland verder floreren.
- We zetten in op **de bestrijding van schadelijke invasieve exoten**, zoals de Aziatische hoornaar.
- Staalslakken zijn slecht voor de gezondheid en voor de natuur. Landelijk en provinciaal zetten wij ons daarom in voor een verbod op het gebruik van staalslakken in de Oosterschelde. Lokaal willen we in kaart brengen waar op Schouwen-Duiveland staalslakken liggen. Waar mogelijk gaan we **staalslakken verwijderen** en vervangen door alternatief materiaal. Bijvoorbeeld bij de renovatie van fietspaden.
- **D66 benut Europese subsidies en samenwerking** met andere gemeenten om natuurherstel en verduurzaming lokaal én regionaal kracht bij te zetten.
- Veel van ons eten komt van ver, terwijl we op ons eigen eiland prachtige producten hebben. Daarom willen wij **dat de gemeente biologisch en natuurinclusief boeren stimuleert**, bijvoorbeeld door lokale initiatieven te ondersteunen en grond die de gemeente zelf verpacht hiervoor beschikbaar te stellen. Ook willen we voedselketens korter maken en daarom stimuleren we dat lokaal geproduceerd voedsel ook lokaal wordt gegeten, bijvoorbeeld als schoolfruit of in gemeentelijke kantines.

Hoofdstuk 7

Mobiliteit en bereikbaarheid

Mobiliteit en bereikbaarheid

Goede bereikbaarheid is essentieel voor Schouwen-Duiveland. Voor werkenden die hier wonen maar elders werken. Voor studenten die doordeweeks naar hun opleiding reizen en in het weekend graag naar huis komen. En voor inwoners en toeristen die zich gemakkelijk over het eiland willen verplaatsen. In de afgelopen vier jaar zijn er belangrijke stappen gezet, zoals het fietspad naar Dreischor en de succesvolle Flex/ HUBs, maar er is werk aan de winkel om de mobiliteit op en de bereikbaarheid van Schouwen-Duiveland te verbeteren.

Zo zien we dat in vakantieperiodes de auto het nog te vaak wint van vervoersalternatieven als de fiets en het openbaar vervoer. En dat extra parkeerplekken geen oplossing vormen voor de drukte. Daarom stimuleert D66 de fiets en het openbaar vervoer. Door te investeren in veilige fietspaden, goede fietsstallingen en het gratis maken van de Flex in de zomermaanden. Ook versterken we de bereikbaarheid met de Randstad door ons hard te maken voor een veilige Midden-Zeelandroute. Zo blijft Schouwen-Duiveland verbonden en bereikbaar.

- Wij maken **de bus en de flex gratis in juli en augustus** (de groene hub-borden). Dit stelt de inwoners en toeristen in staat om met het OV van het hele eiland te genieten en zo verminderen we de verkeersdruk. De kosten hiervoor betalen we door het afschaffen van het parkeervignet. Nu alle plekken op het eiland met het OV goed bereikbaar zijn, is een subsidie voor autoparkeren niet meer nodig.
- **Buslijn 395 is cruciaal** voor studerende jongeren en inwoners die in de Randstad werken. Naast onze inzet voor de schoolbus en de studentenbus, maken wij ons daarom hard voor het behoud van de 395, ook wel de Interliner genoemd. Dat doen we samen met de D66-fractie in de Provinciale Staten. Daarnaast zetten wij ons in voor het doortrekken van deze buslijn tot aan het Transferium en voor het verlengen van de dienst op donderdag- en vrijdagavond. Zodat studenten die van ver moeten komen en in het weekend naar huis willen, nog met de 395 kunnen.
- **Schouwen-Duiveland is een fietseiland.** Zowel inwoners als toeristen maken veel gebruik van de fietspaden, die over het algemeen van goede kwaliteit zijn. Een grote uitzondering is **het fietspad over de Vroongronden**. De staat van dit fietspad is zo slecht dat er zelfs waarschuwborden geplaatst zijn. Het fietspad is van Staatsbosbeheer, maar zij hebben geen budget en ook geen direct belang bij goed onderhoud. Voor fietsers maakt het echter niet uit wie verantwoordelijk is, zolang het pad maar goed fietst. Daarom willen wij dat de gemeente budget, beheer en onderhoud overneemt van Staatsbosbeheer. Op die manier bewaken we zelf de kwaliteit en geven we prioriteit aan goed fietscomfort.
- Fietsverkeer leidt in het hoogseizoen soms tot parkeerproblemen in Zierikzee en Renesse. In tegenstelling tot auto's zijn er voor fietsen weinig stallingsmogelijkheden. Voor de korte termijn willen wij daarom **in het hoogseizoen pop-up fietsenstallingen** en de aanwezigheid van parkeerregelaars in Zierikzee en Renesse. Voor de langere termijn stellen we vast waar goede, permanente stallingen mogelijk zijn.

- Op Schouwen-Duiveland zijn voldoende parkeerplekken. Op drukke dagen zijn er soms knelpunten, maar dit is prima op te lossen met goede bewegwijzering naar lege parkeerplaatsen. Daarom zeggen wij: **geen nieuwe parkeerplekken op Schouwen-Duiveland**. We investeren liever in goede fietspaden en bovendien hebben we een fantastisch Flex-systeem. En we zien mogelijkheden om parkeerplaatsen meer uit te rusten met plaats voor het opladen met en opwekken van zonne-energie.
- De gemeente heeft beloofd om **het parkeerbeleid in de binnenstad van Zierikzee te evalueren met bewoners**, maar dat is tot op heden nog niet gedaan. Het is belangrijk dat dit alsnog gebeurt. Voor het ophalen van goede feedback bij alle belanghebbenden, maar vooral ook voor de betrouwbaarheid van de overheid.
- Wij willen dat **de Midden-Zeelandroute en N59 veilig zijn en goede doorstroming hebben**. Want deze routes zijn cruciaal voor de ontsluiting van Schouwen-Duiveland. Samen met de D66-fractie van Goeree-Overflakkee maken wij ons hard dat Rijkswaterstaat hiervoor de acties onderneemt. Gescheiden rijbanen, verbeterde kruispunten, doorstroming rond Zierikzee en eventueel verdubbeling vanaf afslag Middelharnis behoren tot de aandachtspunten.
- De Zeelandbrug is versleten. Wij willen dat er op termijn **een tunnel onder de Oosterschelde** komt die Schouwen-Duiveland en Noord-Beveland met elkaar moet gaan verbinden. De Zeelandbrug wordt een rijksmonument en blijft toegankelijk voor openbaar vervoer en fietsverkeer. Om **de levensduur van de Zeelandbrug te verlengen**, leggen we een beperking op het gebruik door zwaar, doorgaand vrachtverkeer dat de Midden-Zeelandroute en N59 gebruikt als corridor tussen de havens van Gent/Zeeland en Rotterdam.

Hoofdstuk 8

Veiligheid en weerbaarheid

Veiligheid en weerbaarheid

Veiligheid is een basisvoorwaarde voor vrijheid. In een wereld waarin oorlog, cyberdreiging en internationale spanningen steeds dichterbij komen, moeten we ook op Schouwen-Duiveland voorbereid zijn. Iedereen moet zich veilig kunnen voelen; thuis, op straat, onderweg en online.

Daarom wil D66 de weerbaarheid van onze samenleving versterken: van inwoners, dorpshuizen en verenigingen. We werken aan een veiliger uitgaansleven, aan kernen die beter voorbereid zijn op noodsituaties en aan voorlichting over ondermijning en cybercriminaliteit. Zo maken we Schouwen-Duiveland veiliger, sterker en meer verbonden.

- Dat zoveel vrouwen zich onveilig voelen, is onacceptabel. Niet alleen de samenleving, maar ook de politiek moet zich hier verantwoordelijk voor voelen. Daarom willen wij **de veiligheid van vrouwen vergroten** met concrete acties. Met (nacht)horecaondernemers in Zierikzee en Renesse maken we afspraken over een zero tolerance beleid tegen ongewenst gedrag. Stichtingen en verenigingen bieden we voorlichting aan om ongewenst gedrag te herkennen en hoe als omstander in te grijpen. We ondersteunen de scholen in het voorzien van voorlichting. We organiseren als gemeente, in samenwerking met lokale sportverenigingen, gratis weerbaarheidstrainingen voor vrouwen (daarbij staat voor ons buiten kijf dat de gedragsverandering van de daders moet komen en niet van de slachtoffers, maar dat een vertrouwen in de eigen weerbaarheid wel kan helpen om het gevoel van veiligheid te vergroten). We zorgen dat Veilig Thuis goed zijn werk kan doen om meldingen, ook over geweld achter de voordeur snel te kunnen opvolgen. En langs straten en fietspaden die als onveilig worden ervaren door vrouwen, experimenteren we met dynamische verlichting die reageert op beweging.
- Dankzij de onrustige mondiale politiek en de Russische agressie aan de grens van Europa is het belangrijk om voorbereid te zijn op de gevolgen van hybride oorlogvoering. Daarom maken we in de komende 4 jaar **dorpshuizen meer paraat voor noodsituaties**, zoals een hack, of stroomuitval.
- Niet alleen dorpshuizen, maar ook burgers moeten paraat zijn voor noodsituaties. **Weerbaarheid van burgers** begint bij voorlichting, maar ook bij een doordacht netwerk van noodhulp-dienstverleners in de wijken en kernen. We vinden het belangrijk dat in de komende 4 jaar zo'n netwerk wordt opgezet in de kernen.
- **Ondermijning en cybercriminaliteit** zijn een toenemend probleem in Nederland. Daarom werken we aan duidelijke en toegankelijke voorlichting vanuit de gemeente.
- D66 Schouwen-Duiveland streeft naar **overall binnen 500 meter een AED**, die 24/7 toegankelijk is. Zo zorgen we dat in elke kern binnen 6 minuten levensreddende hulp kan starten, versterken we de veiligheid en vergroten we de overlevingskansen bij hartstilstand.
- Net zoals voor kinderen, wordt ook voor alle volwassenen met een inkomen op minimumniveau die

geen zwemdiploma A of B hebben, **zwemles gratis** gemaakt. Want kunnen zwemmen is geen luxe, maar een noodzaak op Schouwen-Duiveland.

Hoofdstuk 9

Welzijn en zorg

Welzijn en zorg

Schouwen-Duiveland is een eiland met hechte gemeenschappen en een sterk verenigingsleven. Onze inwoners doen massaal vrijwilligerswerk, organiseren talloze activiteiten, kijken naar elkaar om en staan klaar om te helpen waar dat nodig is. Deze betrokkenheid is van onschatbare waarde en verdient meer waardering en ondersteuning. Bovendien wordt onderschat hoeveel (zorg)kosten hiermee worden bespaard. Toch mag de gemeente hier niet te gemakkelijk op leunen. Te vaak wordt vertrouwd op de zelfredzaamheid van inwoners, terwijl niet iedereen het alleen redt. Bovendien geeft de gemeente zelf niet altijd het goede voorbeeld in het ondersteunen en verbinden van inwoners.

D66 wil dat veranderen. We investeren in toegankelijke ontmoetingsplekken en in de zichtbaarheid van diversiteit en inclusie, zodat iedereen zich welkom voelt. We zorgen dat vrijwilligerswerk aantrekkelijk blijft, want zonder hen zijn we nergens. En we zetten ons in voor een gemeente waar inwoners gelukkig oud kunnen worden, met de zekerheid van goede zorg. Zo bouwen we aan een samenleving die betrokkenheid niet alleen mogelijk maakt, maar ook ondersteunt en waardeert.

- Schouwen-Duiveland is de enige Zeeuwse gemeente die het nalaat om de regenboogvlag te hissen. Dat vinden wij niet uit te leggen. Het doet afbreuk aan ons imago, het straalt onterecht af op alle inwoners en het belangrijkste: mensen van de LHBTI-gemeenschap verdienen onze steun. Juist nu hun emancipatie nationaal en internationaal steeds meer onder maatschappelijke druk staat. Daarom willen wij op **Coming Out Day de regenboogvlag hissen** in de mast van de gemeente Schouwen-Duiveland. Daarnaast maken we van één van onze veel gebruikte zebrapaden **een regenboogzebrapad**. Want iedereen op Schouwen-Duiveland hoort erbij en dat moeten we uitdragen.
- Een van de taken van de dorpsconciërge wordt wat ons betreft ook om ervoor te zorgen dat **de dorpshuizen toegankelijker** worden. Nu zijn de dorpshuizen vaak slechts enkele uren per week vrij geopend, terwijl wij graag zien dat deze locaties een gratis toegankelijke plek worden voor ontmoeting, creativiteit en gezelligheid. Een plek waar ouderen een kopje koffie drinken en de krant lezen, waar verenigingen samenkomen en waar jongeren hun huiswerk maken of elkaar laagdrempelig ontmoeten.
- In een tijd waarin polarisatie de samenleving verdeelt, zijn ontmoeting en verbinding tussen groepen in de samenleving cruciaal. Wat D66 betreft hoort de gemeente daar meer het voortouw in te nemen, juist nu er ook veel nieuwe inwoners op Schouwen-Duiveland zijn komen wonen, zoals de Oekraïense ontheemden en de mensen uit de noodopvang. Wij pleiten daarom voor **een tweejaarlijkse verbindingsdag**; een ontmoetingsmoment georganiseerd door de samenleving, gefinancierd door de gemeente en afwisselend in een andere kern.
- D66 Schouwen-Duiveland wil dat **Oekraïense ontheemden en inwoners van de noodopvang** sneller kunnen meedoen in de samenleving door taal- en werktrajecten, vrijwilligerswerk en nauwe samenwerking met lokale werkgevers. Zo benutten we talent, versterken we integratie en verkleinen we personeelstekorten.

- We vinden het belangrijk **dat alle inwoners de Nederlandse taal spreken**. Dat geldt niet alleen voor nieuwkomers, maar ook voor inwoners die al langer in onze gemeente wonen. Daarom biedt de gemeente jaarlijks een gratis taal cursus aan, waar inwoners actief voor worden uitgenodigd.
- Toegankelijkheid zorgt voor vrijheid. Samen met inwoners, ondernemers en ervaringsdeskundigen zorgen we ervoor dat stoepen, bushaltes en publieke gebouwen écht bruikbaar zijn, zodat iedereen – jong of oud, met of zonder beperking – zich zelfstandig kan bewegen. In 2026 heeft **iedere kern in Schouwen-Duiveland minimaal één volledig toegankelijke route** met veilige trottoirs, rustplekken en oversteken.
- Vrijwilligers vormen het hart van onze samenleving. Vol overgave houden ze het verenigingsleven overeind, geven ze inspirerende lessen en verwelkomen ze ons in de musea en andere kunst- en cultuurlocaties. We brengen daarom de **uitreiking van de vrijwilligersprijs** terug en we ondersteunen de organisaties die niet zelf de middelen kunnen opbrengen om hun vrijwilligers jaarlijks in het zonnetje te zetten. Daarnaast komt er wat ons betreft een laagdrempelige subsidiemogelijkheid zodat vrijwilligersorganisaties hun vrijwilligers een onkostenvergoeding kunnen geven, bijvoorbeeld voor de reiskosten. Zo maken we vrijwilligerswerk aantrekkelijker.
- **Mantelzorgers zijn de stille helden van onze gemeenschap**. De liefde van hun zorg is oneindig, maar wat zij doen is enorm zwaar. Wij zijn blij met wat de gemeente al doet om mantelzorgers te ondersteunen en gaan hier voortvarend mee verder.
- Er worden fantastische activiteiten georganiseerd op het eiland die wat ons betreft beter bekend kunnen worden gemaakt. Bij de op te zetten gemeentelijke kalender voor activiteiten, worden wat ons betreft ook al deze activiteiten toegevoegd, zodat **het uitgaansleven beter wordt ontsloten**. Dat is prettig voor zowel onze eigen inwoners, als ook voor onze gasten.
- D66 Schouwen-Duiveland wil ook investeren in **meer toegankelijke en groene ontmoetingsplekken in de buitenlucht**. Dit versterkt de leefbaarheid van dorpen en wijken, stimuleert sociale verbinding en bevordert gezondheid en beweging. Zo krijgen jongeren én ouderen een laagdrempelige plek om elkaar te ontmoeten in onze prachtige leefomgeving.
- Toegankelijke wegen, voldoende parkeergelegenheid, goed openbaar vervoer en duidelijke bewegwijzering zijn cruciale randvoorwaarden voor toegankelijke en toekomstbestendige zorg op Schouwen-Duiveland. We maken ons daarom sterk voor **goede infrastructuur van zorginstellingen (zoals huisartsenposten)**, zodat zorgverleners hun werk optimaal kunnen doen en cliënten veilig en prettig kunnen wonen.
- We stimuleren **samenwerking tussen organisaties die activiteiten en bijeenkomsten organiseren**, zodat niet ieder clubje op zijn eigen eilandje blijft opereren. Door afstemming, gezamenlijke programmering en slimme publiciteit ontstaat een sterker, overzichtelijker en inclusiever aanbod voor inwoners. Zo bouwen we aan een verbonden gemeenschap waarin iedereen mee kan doen.
- We willen de **eenzaamheid onder ouderen aanpakken**. Door initiatieven van organisaties en

inwoners te ondersteunen, door locaties beschikbaar te stellen en door te investeren in de publiciteit van het aanbod. Want aan activiteiten geen gebrek, maar de toegankelijkheid en zichtbaarheid laat af en toe nog te wensen over. De kosten van deze ontmoetingsmomenten zijn laag, maar het plezier van deze belevingen is heel groot en dus zeer de moeite waard.

- Bewoners van gebouwen waar veel ouderen wonen, helpen we door hier **ThuiszorgPlus-gebouwen** van te maken. Hier wonen mensen zelfstandig mét de nabijheid van passende zorg waarvoor één zorgaanbieder de verantwoordelijkheid krijgt. Deze woonvorm biedt een waardevol alternatief tussen volledig thuis en het verpleeghuis en draagt bij aan langer prettig en veilig wonen in de eigen omgeving. En zorgmedewerkers hoeven hierdoor minder te reizen.
- Wij willen **een gemeente die zorg- en hulpverleners de ruimte geeft om te doen waar ze goed in zijn**: zorgen voor mensen. Dat betekent minder bureaucratie, meer vertrouwen, een goede waardering en betere samenwerking tussen organisaties. Zo komt tijd, aandacht en professionaliteit weer centraal te staan in de zorg op Schouwen-Duiveland.
- Het hondenbeleid op Schouwen-Duiveland kreeg in de afgelopen raadsperiode veel aandacht van inwoners die een trouwe viervoeter hebben. Wat ons betreft gaan we in de uitvoering van dit beleid uit van het **vertrouwen in de hondenbezitter**, die zelf prima kan inschatten wat wel en niet kan. Wat ons betreft kunnen namelijk de gebieden waar honden los mogen lopen en waar zij geen risico vormen voor kwetsbare natuur, worden uitgebreid.

Hoofdstuk 10

Toerisme en ondernemerschap

Toerisme en ondernemerschap

Schouwen-Duiveland is door inwoners en toeristen geliefd om zijn natuur, rust en karakteristieke dorpen en steden. Die schoonheid is onze trots – en tegelijkertijd is het beschermen ervan onze verantwoordelijkheid. Toch verliezen de leefbaarheid en natuur het nog te vaak van de druk om steeds meer recreatie mogelijk te maken. Daarom kiest D66 voor een betere balans tussen natuur, recreatie en leefbaarheid. Dat betekent geen nieuwe vakantieparken, maar investeren in toerisme dat past bij de identiteit van Schouwen-Duiveland én bij datgene wat inwoners zelf waarderen aan ons eiland. Met oog voor duurzaamheid, circulariteit en kwaliteit boven kwantiteit.

Diezelfde balans zoeken we in ondernemerschap. D66 geeft ruimte aan lokale ondernemers, vanuit het vertrouwen dat zij de identiteit van Schouwen-Duiveland koesteren en bijdragen aan een kwalitatief aanbod met zorg voor inwoners en natuur. We stimuleren samenwerking, onder meer bij stilliggende, gemeentelijke uitvoeringsprojecten die staan te springen om een efficiënte aanpak door lokale ondernemers. We verzetten ons tegen verdere verhogingen van ondernemersbelastingen. En trekken we slapende vergunningen in, zodat ondernemers kunnen investeren in de kwaliteit van hun bedrijf en start-ups kansen krijgen. Zo blijft Schouwen-Duiveland leefbaar, aantrekkelijk en in balans voor bewoners, bezoekers én ondernemers.

- In de afgelopen raadsperiode heeft op initiatief van D66 de Dialoog Toerisme plaatsgevonden. Hieruit kwam een duidelijk beeld naar voren van **het type toerist dat inwoners graag zien komen**: mensen die op Schouwen-Duiveland laagdrempelig willen komen genieten van de natuurbeleving, de karakteristieke dorpen en steden, met hun kleinschalige winkels, horecagelegenheden en activiteiten. Geen luxe lodges, maar gezellige campingplekken. Zonder poespas, maar gewoon een beetje nuchter. En met respect voor de inwoners. De uitkomsten van deze Dialoog Toerisme zijn ons uitgangspunt voor hoe we in de komende jaren nieuwe plannen en ontwikkelingen zullen beoordelen.
- Mede om deze reden willen wij **geen nieuwe vakantieparken**. In de afgelopen jaren zijn er pogingen geweest om bestaande campings om te bouwen tot vakantieparken. Dit zorgt voor veel overlast, legt extra druk op de natuur en leidt tot nog meer verkeer in het hoogseizoen. Daarnaast is hiervoor veel stikstofruimte nodig; ruimte die we liever inzetten voor de bouw van woningen.
- Recreanten die gedurende het hele jaar een seizoensplaats hebben op een camping staan vaak machteloos tegenover commerciële partijen. Daarom zetten wij ons in voor **de bescherming van deze seizoenplaatshouders**, die een groot deel van het jaar op Schouwen-Duiveland wonen. Dit doen wij in samenwerking met de Tweede Kamerfractie van D66.
- De openbare toiletvoorzieningen die niet van de gemeente zijn, worden niet overal goed onderhouden. Dit komt met name door een gebrek aan capaciteit bij Staatsbosbeheer, bijvoorbeeld aan het Grevelingenmeer. Wat D66 betreft vangt de gemeente die taak op en zorgen we voor **schone, toegankelijke en duurzame toiletten en voorzieningen aan het Grevelingenmeer**. Zo blijven we gastvrij voor badgasten en watersporters.

- In de toekomst wordt de beschikbaarheid van water een probleem. Niet alleen voor de landbouw, maar ook voor inwoners. Tegelijkertijd zijn er in de Westhoek in het hoogseizoen talloze campings met fors watergebruik (bijvoorbeeld via douches en wastafels) dat licht vervuild, maar nog prima geschikt is om na een eenvoudige zuivering her te gebruiken. Toch verdwijnt dit water rechtstreeks in het riool. Daarom gaan we **recreatieondernemers helpen om hun zogenaamde 'grijze water' circulair toe te passen**. Want circulariteit is geen politieke wens, maar een noodzaak.
- Om te sturen op het aantal toeristen op Schouwen-Duiveland, is er een maximum aantal recreatievergunningen (bijvoorbeeld voor het aantal bedden). Dat vinden wij een goede zaak, maar niet alle vergunningshouders maken gebruik van hun vergunning. Dat is zonde en bovendien oneerlijk tegenover ondernemers die staan te popelen om bijvoorbeeld een camping te openen. Daarom trekken we **slapende recreatievergunningen in en bieden we ruimte aan ondernemers om nieuwe recreatie-aanbod te ontwikkelen**. Uiteraard kleinschalig, voor de kampeerder én met oog voor duurzaamheid en natuur.
- Ditzelfde doen we met **slapende horecavergunningen**. Zo ontmoedigen we leegstand en stimuleren we jonge ondernemers om een nieuwe horecagelegenheid te creëren. Uiteraard met oog voor kwaliteit; fastfoodketens passen niet bij het karakter van Schouwen-Duiveland.
- Mede dankzij de inzet van D66 is het B&B-beleid vernieuwd. Toch blijven wij **terughoudend tegenover nieuwe B&B's in de kernen** staan. Ook hierbij hechten wij veel waarde aan een zorgvuldig participatieproces, waarbij de invloed op de leefbaarheid, de privacy en het comfort van burens wat ons betreft zwaar zwaart.
- Net als voor inwoners, geldt voor ondernemers dat het contact met de gemeente vaak moeizaam verloopt. Het voorstel voor een ondernemersloket zal ongetwijfeld wat helpen, maar is vooralsnog een doekje tegen het bloeden, omdat vraagstukken vaak specifiek en gedetailleerd zijn. De echte oplossing zit wat ons betreft in de uitbreiding van het aantal gespecialiseerde ambtenaren. Dat is niet alleen goed voor de slagkracht van het bestuur, maar zal ook **de dienstverlening voor ondernemers verbeteren**.
- De gemeente heeft veel wensen, maar vaak ontbreekt het aan uitvoeringscapaciteit. Tegelijkertijd zijn er voldoende bedrijven op Schouwen-Duiveland die de ervaring, efficiëntie en capaciteit hebben om deze projecten op te pakken. In plaats van af te wachten tot er weer uitvoeringscapaciteit bij de gemeente is, zeggen we daarom: **besteed opdrachten uit aan lokale ondernemers**.
- De gemeente Schouwen-Duiveland heeft genoeg geld. Daarom willen wij **geen verdere verhogingen van belastingen voor ondernemers**, zoals de precariobelasting (uiteraard met uitzondering van inflatiecorrecties).
- Om diezelfde reden willen wij **geen verdere verhoging van de toeristenbelasting**. Ook belasten we de dagtoeristen niet. In plaats van dat we de gemeentepot aanvullen, zien we liever dat de extra bestedingsruimte van (dag)toeristen terechtkomt bij lokale ondernemers, die zo kunnen investeren

in het meer circulair, duurzaam en kwalitatief maken van hun bedrijf.

- Door regels aan te passen, maken we **mengformules en blurring mogelijk** zodat winkels, horeca en culturele functies elkaar kunnen versterken. Een boekwinkel met een koffiehoeke, een kapper waar je een biertje kunt drinken, of een galerie met een bar maakt kernen levendiger en aantrekkelijker.
- In lijn met onze wens om dorpshuizen toegankelijker te maken, stellen we **dorpshuizen ook open voor ondernemers**. Bijvoorbeeld voor ZZP-ers of andere kleine ondernemers die weinig eigen kantoorruimte hebben.
- In de komende vier jaar zijn we **terughoudend met de verdere uitbreiding van het bedrijventerrein in Zierikzee**. Hoewel we trots zijn op het Schouwse ondernemerschap, willen we geen uitbreiding van de zwarte-blokkendozen-boulevard langs de N256. Dat betekent geen distributiecentra en geen verhuurboxen. Daarnaast willen we ook geen zware industrie. Wel bieden we ruimte aan kwalitatief ondernemerschap, met een groene uitstraling en met behoud van het stadsgezicht van Zierikzee.

D66

schouwen-duiveland